

ตำนานโนรา

อาณรรักษ์ ย้อยช่วง / รวบรวม

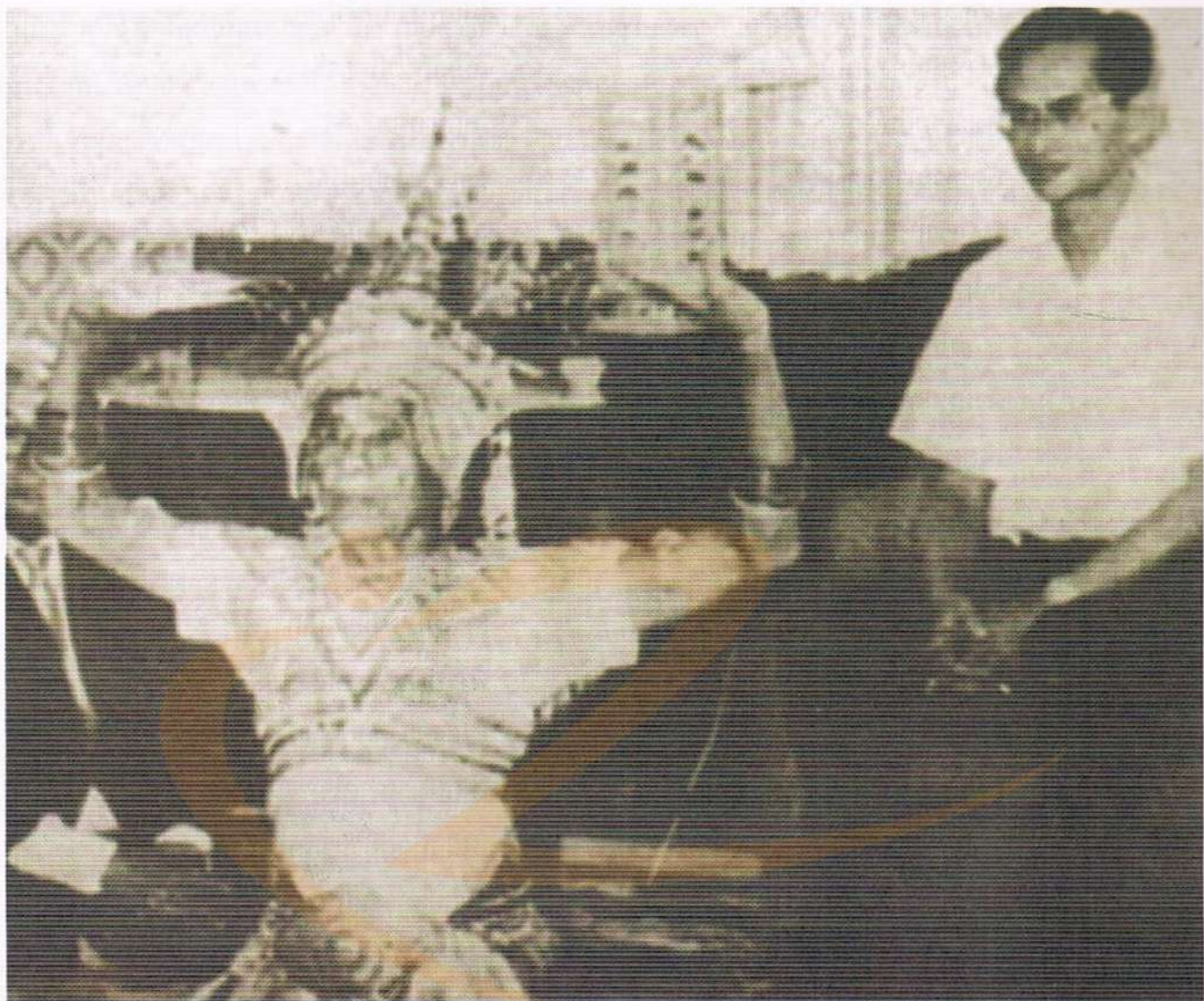
โนรา เป็นการละเล่นพื้นเมืองภาคใต้ที่มีมาแต่โบราณประมาณอายุตามที่หลายๆ ท่านสันนิษฐานไว้ ตกสมัยศรีวิชัยหรือไม่กี่ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙ เป็นอย่างมาก ด้วยกาลเวลาผ่านมานานเช่นนี้ ทำให้ประวัติความเป็นมาของโนราเล่าผิดเพี้ยนกัน จนกลายเป็นตำนานหลายกระแส

กระแสที่ ๑ เล่าโดยขุนอุปถัมภ์นรากร (โนราฟุ่มเทว) อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ความว่าพระยาสายฟ้า พาดเป็นกษัตริย์ครองเมืองฯ หนึ่ง มีชายาชื่อนางศรีมาลา มีธิดาชื่อนางนวลทองสำลี วันหนึ่งนางนวลทองสำลีสุบิน ว่ามีเทพิตามาร่ายรำให้ดู ทำรำมี ๑๒ ท่า มีดนตรีประโคม ได้แก่ กลอง ทับ โหม่ง ฉิ่ง ปี่ และแตระ นางให้ทำ เครื่องดนตรีและหัตถ์รำตามที่สุบินเป็นที่ครึกครื้นในปราสาท

วันหนึ่ง นางอวยากเสวยเกสรบัวในสระหน้าวัง นางกำนัลเก็บถวายให้เสวย นางก็ทรงครรภ์ แต่ยังคงเล่นรำอยู่ตามปกติ วันหนึ่งพระยาสาวยฟ้าพาดเสด็จมาทอดพระเนตรการรำของธิดา เห็นนางทรงครรภ์ทรงชักใช้เอาความจริง ได้ความเหตุเพราะเสวยเกสรบัว พระยาสาวยฟ้าพาดทรงไม่เชื่อ และทรงเห็นว่านางทรงทำให้อัปยศ จึงรับสั่งให้นางลอยแพ พร้อมด้วยสนมกำนัล ๓๐ คน แพไปติดเกาะกะชัง นางจึงเอาเกาะนั้นเป็นที่อาศัย ต่อมาได้ประสูติโอรส ทรงสอนให้โอรสรำโนราได้ชำนาญ แล้วเล่าเรื่องแต่หนหลังให้ทราบ

ต่อมา कुमारน้อยซึ่งเป็นโอรสของนางนวลทองสำลี ได้โดยสารเรือพ่อค้าไปเที่ยวรำโนราไปยังเมืองพระอภัยกา เรื่องเล่าลือไปถึงพระยาสาวยฟ้าพาดฯ ทรงปลอมพระองค์ไปดูโนรา เห็น कुमारน้อยมีหน้าตาคล้ายพระธิดา จึงทรงสอบถามจนได้ความจริงว่าเป็นพระราชนัดดา จึงรับสั่งให้เข้าวัง และให้อำมาตย์ไปรับนางนวลทองสำลีจากเกาะกะชัง แต่นางไม่ยอมกลับ พระยาสาวยฟ้าพาดจึงกำชับให้จับมัดขึ้นเรือพามา ครั้นเรือมาถึงปากน้ำ จะเข้าเมืองก็มีจระเข้ลอยขวางทางไว้ ลูกเรือจึงต้องปราบจระเข้ ครึ่งนางเข้าเมืองแล้ว พระยาสาวยฟ้าพาดได้ทรงจัดพิธีรับขวัญขึ้น และให้มีการรำโนราในงานนี้โดยประทานเครื่องต้น อันมีเทริด กำไลแขน ปิ่นแขนง สังวาลพาดเฉียง ๒ ข้าง ปีกนกแอ่น หางหงส์ สนับเพลลา ฯลฯ ซึ่งเป็นเครื่องทรงของกษัตริย์ให้เป็นเครื่องแต่งตัวโนรา และพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้แก่ कुमारน้อยราชนัดดาเป็นขุนศรีศรัทธา

ตำนานกระแสนี้ ยังมีเล่าเป็นคำกาพย์ไว้ด้วย ใจความอย่างเดียวกันว่านางนวลทองสำลี เป็นบุตรธิดาพระยา

นรลักษณ์งามนักหนา

เทวาเข้าไปดลจิต

รูปร่างอย่างขี้นอน

แม่ลายพันเพื่อน

บทบาทกล่าวพาดพัน

จำได้สิบสองบท

เมื่อฝันตื่นขึ้นมา

แจ้งตามเนื้อความฝัน

วันเมื่อจะเกิดเหตุ

ให้อยากดอกลาย

เทพบุตรจุติจากสวรรค์

รู้ถึงพระบิดา

จะแจ่มดังอัปสร

ให้เนรมิตเทพสิงหล

ร่อนร่างท่าต่างกัน

กระหนกแล้วแต่เครือวัลย์

ย่อมจำแท้แน้นักหนา

ตามกำหนดในวิญญาน์

แจ้งความเล่าเล่าก้านัล

หน้าที่นั่งของท้าวไท

ให้อาเพศกำจัดไกล

อุบลชาติผลพฤษภา

เข้าทรงครุฑนางธยา

โกรธโกรธาเป็นพิษไฟ

ลูกชั่วร้ายทำขายหน้า
พร้อมลั่นกำนัลใน
พระพายก็พัดกล้า
พัดเข้าเกาะกะซัง
ร้อนเราไปถึงหัว
ซบเป็นบรรณศาลา
พร้อมลั่นทั้งฟูกหมอน
ด้วยบุญพระหน่อไท
เมื่อครรภ์ถ้วนทศมาส
เอกองค์เอี่ยมเทียมผู้ชาย
เล่นรำตามภาษา
เล่นรำพอจำได้
เล่นรำตามภาษา
จันทามพราหมณ์ข้าหลวง
ท้าวพระยาสายฟ้าฟาด
ดุนรถคันและพักตรา
แล้วหามาถามไถ่
รู้ว่าบุตรแม่ทองสำลี
แล้วให้รำสนองพระบาท
สมพระทัยหทัย
แล้วประทานซึ่งเครื่องทรง
กำไลใส่กรศรี
แล้วประทานซึ่งเครื่องทรง
แล้วจดคำจำนรรจา

ใส่แพมาแม่น้ำไหล
ลอยแพไปในธารัง
เลก็บ้าพันกำลัง
นั่งเงื่องงอยู่ในป่า
โกสีย์เจ้าฟานลงมา
นางพระยาอยู่อาศัย
แทนที่นอนนางทรมวย
อยู่เป็นสุขเปรมปรีดี
ประสูติราชจากนาถ
เล่นรำได้ด้วยมารดา
ตามวิชาแม่สอนให้
เจ้าเข้าไปเมืองอัยกา
ท้าวพระยามาหลงไหล
ไปทั้งปวงอ่อนน้ำใจ
เห็นประหลาดใจหนักหนา
เหมือนลูกยานวลทองสำลี
เจ้าเล่าความไปถ้วนถี่
พาตัวไปในพระราชวัง
ไท้ราชสมจิตหวัง
ท้าวชลเนตรเห็นความดี
สำหรับองค์พระภูมิ
สร้อยทับทรวงแพรภูษา
คล้ายขององค์พระราชา
ให้ชื่อว่าขุนศรีศรัทธา

กระแสดัง ๒ เล่าโดยโนราวัด จันทรเมือง ตำบลพังยาง อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา ความว่า

ท้าวมหัทธิศิลป์ นางบุญเกตุ เจ้าเมืองปัญจา มอบราชสมบัติให้เจ้าสืบสาย ราชโอรสขึ้นครองแทน โดยแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพระยาสายฟ้าฟาดและมอบที่เลี้ยงให้ ๖ คน ชื่อนายทอง นายเหม นายบุษย์ นายวงศ์ นายตัน และนายทัน โดยแต่งตั้งให้คนแต่ละคนมีบรรดาศักดิ์และหน้าที่ดังนี้ นายทองเป็นพระยาหงส์ทอง ตำแหน่งทหารเอกฝ่ายขวา นายเหมเป็นพระยาหงส์เหมราช ตำแหน่งทหารเอกฝ่ายซ้าย นายบุษย์เป็นขุนพิจิตรบุษบา ตำแหน่งปลัดขวา นายวงศ์เป็นพระยาไกรยวงศา ตำแหน่งปลัดซ้าย นายตันเป็นพระยาหริตันปัญญา ตำแหน่งขุนคลัง และนายทันเป็นพระยาโกนทันราชาให้เป็นใหญ่ฝ่ายปกครอง

เจ้าพระยาฟ้าผ่าดมีชายาชื่อศรีดอกไม้ มีธิดาชื่อนวลลำลี นางนวลลำลีมีพี่เลี้ยง ๔ คน คือ แม่แขนอ่อน แม่เภา แม่เภาคิ่น และแม่ยอดทอง เมื่อนางนวลลำลีเจริญวัย พระอินทร์คิดจะให้มีนักรำแบบใหม่ขึ้นในเมืองกุหลอมฟู เพิ่มจากหัวล้านชนกันและนมนยานตีแก๊งซึ่งมีมาก่อน จึงดลใจให้นางนวลลำลียากินเกสรบัว ขณะที่นางกินเกสรบัว พระอินทร์ก็ส่งเทพบุตรไปปฏิสนธิในครรภ์ของนาง จากนั้นนางรักนางรักแต่ร้องรำทำสนุกสนานแม่เจ้าพระยาสาวยฟ้าผ่าดจะห้ามปราม แต่พบลับหลังก็ยังสนุกสนานยิ่งขึ้น เจ้าพระยาสาวยฟ้าผ่าดจึงสั่งเนรเทศโดยให้จับลอยแพพร้อมด้วย พี่เลี้ยงไปเสียจากเมือง พระยาหงส์ทองกับพระยาหงส์เหมราชนเห็นเช่นนั้นจึงวิตกว่า ขนาดพระธิดาทำผิดเพียงนี้ให้ทำโทษถึงลอยแพ ถ้าตนทำผิดก็ต้องถึงประหาร จึงหนีออกจากเมืองเสีย

แพขนางนวลลำลียอยไปติดเกาะกะซัง นางคลอดบุตรที่เกาะนั้นให้ชื่อว่าอจิตกุมาร เมื่ออจิตกุมารโตขึ้น ก็หัดร้องรำด้วยตนเอง โดยดูเงาในน้ำเพื่อรำให้สวยงาม และสามารถรำท่าแม่บทได้ครบ ๑๒ ท่า ต่อมาข่าวการรำแบบใหม่นี้ได้แพร่ไปถึงเมืองปัญญา เจ้าพระยาสาวยฟ้าผ่าดจึงให้คนไปรับมารำให้ชาวเมืองดู คณะของอจิตกุมารถึงเมืองปัญญาวันพุธตอนบ่ายโมง เมื่ออจิตกุมารรำคนก็ชอบหลงไหล ฝ่ายนางนวลลำลีและพี่เลี้ยงได้เล่าความหลังให้อจิตกุมารฟัง อจิตกุมารจึงหาทางจนได้เฝ้าพระเจ้าตา เมื่อทูลถามว่าที่ขับไล่ นางนวลลำลีนั้นชาวเมืองชอบใจหรือไม่พอใจ เจ้าพระยาสาวยฟ้าผ่าดว่าไม่รู้ได้ แต่น่าจะพอใจ เพราะเห็นได้จากที่พระยาหงส์ทองและพระยาหงส์เหมราชนหนีไปเสีย คงจะโกรธเคืองในเรื่องนี้ อจิตกุมารถามว่าถ้าพระยาทั้งสองกลับมาจะชูปะเลียงหรือไม่ เมื่อเจ้าพระยาสาวยฟ้าผ่าดว่าจะชูปะเลียงอีก อจิตกุมารจึงทำพิธีเชิญพระยาทั้งสองให้กลับโดยทำพิธีโรงครู ตั้งเครื่องที่สิบสองแล้วเชิญครูเก่าแก่ให้มาดูการรำถวายของเขาและเชิญมากินเครื่องบูชา เมื่อเชิญครูนั้นได้เชิญพระยาทั้งสองซึ่งเป็นพี่เลี้ยงเจ้าพระยาสาวยฟ้าผ่าดขึ้นกินเครื่องบูชาด้วย เมื่อทุกคนได้เห็นการรำก็พอใจหลงไหลแต่เสียตรงที่เครื่องแต่งกายเป็นผ้าเก่าๆ ขาดๆ จึงหยิบผ้ายกที่จัดไว้เป็นเครื่องบูชาให้เปลี่ยนแทน พอเปลี่ยนแล้วเห็นว่ารำสวยยิ่งขึ้น เจ้าพระยาสาวยฟ้าผ่าดเห็นดังนั้นจึงเปลื้องเครื่องทรงและถอดมงกุฎให้ และกำหนดเป็นหลักปฏิบัติว่า ถ้าใครจะรับโนราไปรำต้องมีขันหมากให้ปลูกโรงรำกว้าง ๙ ศอก ยาว ๑๑ ศอก ให้โรงรำเป็นเขตกรรมสิทธิ์ของคณะผู้รำ อจิตกุมารรำถวายครูอยู่ ๓ วัน ๓ คืน พอถึงวันศุกร์จึงเชิญครูทั้งหมดให้กลับไป เสร็จพิธีแล้วเจ้าพระยาสาวยฟ้าผ่าดให้เปลี่ยนชื่อธิดาเพื่อให้สิ้นเคราะห์จากนางนวลลำลีเป็นศรีมาลาให้เปลี่ยนชื่ออจิตกุมารเป็นเทพสิงสอน แล้วพระราชทานสรและพระขรรค์ให้ด้วย

จากนั้นพระเทพสิงสอนได้เที่ยวเล่นร่ายรำที่ต่างๆ พระยา ๔ คนขอติดตามไปเล่นด้วย ขุนพิจิตรบุษบา กับพระยาไกรยวงศา เล่นเป็นตัวตลก สวมหน้ากากพราน จึงเรียกขานต่อมาว่าขุนพราน พระยาพราน พระยาโกนทัน ราชามาแสดงการโหมน้ำส่วนพระยาหริตันปัญญาแสดงการลุยไฟให้คนดู จึงได้นามเรียกขานกันต่อมาว่า พระยาโหมน้ำ และพระยาลุยไฟ ตามลำดับ

เมืองปัญญา เจ้าเมืองชื่อท้าวแสงอาทิตย์ ชายาชื่อกฤษณา มีโอรสชื่อศรีสุนทร ศรีสุนทรมีชายาชื่อกาหนม มีพรานป็น ๑ คน คอยรับใช้ชื่อนุญสิทธิ์ พรานออกป่าล่าเนื้อมาส่งส่วยทุก ๗ วัน ครั้งหนึ่งหาเนื้อไม่ได้ แต่ได้พบนาง ๗ คนมาอาบน้ำที่สระโนนดัด ครั้นกลับมาเข้าเฝ้าพระราชและทูลว่าหาเนื้อไม่ได้ จึงถูกภาคทัณฑ์ว่าถ้าหาเนื้อไม่ได้อีกครั้งเดียวจะถูกตัดหัว พรานจึงคิดจะไปจับนางทั้ง ๗ คนมาถวายแทนสัก ๑ คน

นางทั้ง ๗ คนเป็นลูกท้าวทุมพร เดิมท้าวทุมพรเป็นนายช่างของเมืองปัญญา ท้าวแสงอาทิตย์ให้สร้างปราสาทให้สวยที่สุด ครั้นสร้างเสร็จท้าวแสงอาทิตย์เกรงว่าถ้าเลี้ยงไว้ต่อไปจะไปสร้างปราสาทให้เมืองอื่นอีกและจะทำให้สวยกว่าปราสาทเมืองปัญญา จึงสั่งให้ฆ่าท้าวทุมพรเสีย ท้าวทุมพรหนีไปอยู่เมืองไกรลาส มีเมียชื่อเกษณี มีลูกสาว ๗ คน

ชื่อจันทร์สุหรี ศรีสุรต พิม พัด รัชดา วิมลมาลา และโนรา เมื่อลูกสาวจะไปอาบน้ำที่สระโนดัด ท้าวทุมพรได้ทำปิกหางให้บินไป

ครั้งหนึ่ง ขณะนางทั้ง ๗ คนอาบน้ำที่สระโนดัด พรานบุญลักปิกหางนางโนรา แล้วไปขอร้องพญานาคเกลอมาช่วยจับพญานาคนี้เดิมเคยถูกครุฑเหี่ยว พรานบุญลืมหี้ได้ช่วยชีวิตไว้ ครั้นพรานขอร้องจึงให้การช่วยเหลือพรานนำนางโนราไปถวายพระศรีสุนฯ รับไว้เป็นชายา

ต่อมาเข้าศึกเมืองพระยาจันทร์ยกมาตีปัญญา พระศรีสุนออกศึก แล้วตามไปปราบถึงเมืองพระยาจันทร์อยู่ข้างหลังนางกาหนมหาอุบายจะฆ่านางโนรา โดยจ้างโจรให้ทำนายว่าพระศรีสุนมีพระเคราะห์จะไม่ได้กลับเมือง ถ้าไม่ได้ทำพิธีบูชาญและการบูชาญนี้ให้เอานางโนราเผาไฟ นางโนราจึงออกอุบายขอปิกหางสามใส่เพื่อรำให้แม่ด้วดูก่อนตาย และให้เปิดจาก ๗ ตำบล เพื่อรำถวายเทวดา นางรำจนเพลินแล้วบินหนีไปเมืองไกรลาส พระสุนตามไปจนได้รับกลับเมือง

ต่อมาพรานบุญลืมหี้ได้พบน้ำสุราที่คาบไม้ ต้มแล้วนึ่งสุก เดินทางไปพบเทพสิงสอนเที่ยวรำเล่นอยู่จึงสมัครเข้าเป็นพราน

เมื่อเทพสิงสอนอายุได้ ๒๕ ปี เจ้าพระยาสายฟ้าฟาดให้บวช ในพิธีบวชมีการตัดจุกใหญ่โต พรานบุญจึงนำเรื่องนางโนราที่ตนพบมาเล่าและดัดแปลงขึ้นเล่นในครั้งนั้น โดยเล่นตอนคล้ายนางโนราที่เรียกว่า “คล้องหงส์”

กระแสดังนี้ นายช้อน ศิวยาพรหมณ์ ศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี (พ.ศ.๒๕๐๘) เล่าไว้เป็นกลอน ๔ ว่า

ก่อเกื้อกำเนิด	คราเกิดชาติรี
แต่ปางหลังยังมี	เมื่อคราวครั้งตั้งดิน
บิดาของเจ้า	ชื่อท่านท้าวโกสินทร์
มารดาอุพิน	ชื่อนางอินทรภณีย์
ครองเมืองพัทลุง	เป็นกรุงธานี
บุตรชายท่านมี	ชื่อศรีสิงห์
ทุกเช้าทุกค่ำ	เที่ยวรำเที่ยวร่อน
บิดามารดร	อาวรณ์อภัย
คิดอ่านไม่ถูก	เพราะถูกเป็นชาย
ห้ามบุตรสุดสาย	ไม่ฟังพ่อแม่
คิดอ่านไม่ถูก	จึงเอาลูกสอยแพ
สาวชาวชะแม	พร้อมสิบสองคน
มาด้วยหน้าใบ	ที่ในกลางหน
บังเกิดลมฝน	มีดมนเมฆัง
คลื่นซัดมึงมิตร	ไปติดเกาะสี่ซัง
สาวน้อยร้อยซัง	เคื่องคังบิตร

จับกระบี่ร่ำร้อน

ข้าวโพดสาละ

เทวเทพไท

รู้ถึงพ่อค้า

ฝ่ายข้างปิตุรงค์

สำหรับเจ้าเมือง

ตั้งแต่นั้นมา

ประวัติว่ามี

ที่ดอนเกาะใหญ่

มากมีถมไป

ตามไปรักษา

รับพาเข้าเมือง

ประทานให้เครื่อง

เปลื้องให้ทันที

เรียกว่าชาติรี

เท่านั้นแหละหนา

กระแสที่ ๔ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอ้างถึงหลักฐานอันเป็นตำนานที่ได้ไปจากนครศรีธรรมราช ดังปรากฏในหนังสือตำนานละครอิเหนาว่า “ในคำไหว้ครูของโนราห์มีคำกล่าวถึงครูเดิมของโนราห์ที่ชื่อขุนศรีท้าวอยู่ในกรุงศรีอยุธยา มีความผิดต้องราชทัณฑ์ ถูกลอยแพไปเสียจากพระนคร แพขุนศรีท้าวลอยออกจากปากน้ำไปติดอยู่ที่เกาะสีชัง พวกชาวเรือทะเลมาพบเข้าจึงรับไปส่งขึ้นที่เมืองนครศรีธรรมราชหรือเมืองนครขุนศรีท้าวจึงได้เป็นครูฝึกโนราห์ให้มีขึ้นที่เมืองละครเป็นเดิมมา” ทั้งยังประทานความเห็นอีกว่าขุนศรีท้าวนี้เป็นตัวละครที่มีชื่อเสียงมากในกรุงศรีอยุธยาโดยเฉพาะเมื่อเล่นเรื่อง “นางมโนห์รา” ครั้นถูกเนรเทศไปอยู่เมืองนครก็หัดให้ชาวเมืองเล่นแบบเก่า ชาวเมืองนครซึ่งชอบพูดหัวนัยน์ โดยตัดคำตันทิ้งจึงเรียกละครชนิดนี้ว่า “โนรา”

กระแสที่ ๕ เป็นตำนานละครชาตรีของกรมศิลปากรปรากฏในหนังสือการเล่นของไทย สรุปความว่า

ท้าวทศมาส นางสุวรรณดารา ครองกรุงศรีอยุธยา มีพระธิดา ชื่อนางนวลสำลี ครั้นนางนวลสำลีเจริญวัย เทพดาได้มาปฏิสนธิในครรภ์โดยที่นางมิได้มีสามี ความทราบถึงท้าวทศวงศ์ จึงทรงให้โหรทำนายได้ความว่าชะตาบ้านเมืองจะบังเกิดนักร้องชาตรี ท้าวทศวงศ์เกรงจะอับอายแก่ชาวเมือง จึงให้เฝ้านางลอยแพไปเสีย เทพดาบันดลให้แพไปติดเกาะสีชังแล้วเนรมิตศาลาให้นางอยู่อาศัย เมื่อครั้นครบทศมาสก็ประสูติพระโอรส เทพดานำดอกมณฑาสวรรค์มาชุบเป็นนางนมชื่อแม่ศรีมณฑา แล้วชุบแม่เพียน แม่เภา เป็นพี่เลี้ยง ต่อมานางศรีมณฑาและพี่เลี้ยงกุมารไปเที่ยวป่า ได้เห็นกษัตริย์ร่ำในสระโนนดัดนทีก็จำได้

เมื่อกุมารชันษาได้ ๙ ปี เทพดาให้นามว่า พระเทพสิงหะ แล้วเทพดาเอาศิลามาชุบเป็นพรานบุญ พร้อมกับชุบน้ำกากพรานให้ด้วย พรานบุญเล่นร่ำอยู่กับพระเทพสิงหะได้ขวบปีก็ชวนกันไปเที่ยวป่า ขณะนอนหลับได้ตื่นในป่าเทพดาลงมาบอกทำรำให้ ๑๒ ท่า ทั้งเนรมิตหีบให้ ๒ ใบ เนรมิตกลองให้ใบหนึ่ง แล้วชุบขุนศรีท้าวขึ้นให้เป็นโนราเมื่อพระเทพสิงหะและพรานบุญตื่นขึ้นเห็นขุนศรีท้าว หีบ และกลอง ก็ยินดี ชวนกันกลับศาลาที่พัก จากนั้นเทพดาก็เนรมิตเรือให้ลำหนึ่ง บุคคลทั้งหมดจึงได้อาศัยเรือกลับอยุธยา เที่ยวเล่นร่ำจนลืบทันทั่วว่า ชาตรีรำดีนัก ท้าวทศวงศ์จึงรับสั่งให้เข้าเฝ้า ทอดพระเนตรเห็นนางนวลสำลีก็ทรงจำได้ ตรัสถามความหนหลังแล้วโปรดประทานเครื่องต้นให้พระเทพสิงหะใช้เล่นชาตรีด้วย

กระแสที่ ๖ เล่าโดยนายพูน เรื่องนันทดังปรากฏในหนังสือ “การละเล่นของไทย” ของมนตรี ตราโมทว่า “พระเทพสิงหะกับแม่ศรีคงคาเป็นสามีภรรยา กัน เป็นผู้มีความสามารถแสดงละครชาตรีได้อย่างเลิศ แต่เป็นคนขี้เกียจ ต้องเที่ยวแสดงละครเร่ร่อนไปในที่ต่างๆ เพื่อหาเลี้ยงตัว การแสดงละครของพระเทพสิงหะกับแม่ศรีคงคามีศิลปะ

ถึงขนาดใครๆ ก็เลื่องลือไปทั่วเมือง ตลอดจนนางฟ้าเทวดาก็พากันมาดูจนเพลิดเพลิด และลืมนั้นไปเฝ้าพระอิศวรๆ ก็กริ้วตรัสว่า จะจัดละครโรงใหญ่ขึ้นแสดงเพื่อประชัน และจะทำลายการแสดงของพระเทพสิงห และแม่ศรีคงคา พระวิสสุกรรมได้ทูลทัดทานอย่างไรก็ไม่ทรงเชื่อ พระวิสสุกรรมจึงบอกให้พระเทพสิงหและแม่ศรีคงคาว่า เวลาแสดงให้ทำที่ประทับของพระองค์ไว้พระองค์จะเสด็จมาคุมครองไม่ให้แพ้พระอิศวร “จากตำนานนี้จึงเป็นธรรมเนียมของการเล่นโนราว่า ต้องทำเสาผูกผ้าแดงปักไว้กลางโรง มิฉะนั้นต้องสมมติเสาขึ้นขึ้นแทน

กระแสที่ ๗ เป็นตำนานโนราที่ได้รับการถ่ายทอดไว้ในรูปของบทกลอน “กาศครู” หรือไหว้ครู มีต่างกันเป็น ๒ กลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ ได้แก่ คำกาศครู ของคณะโนราชนูปถัมภ์นรากร เป็นต้น บทกาศครูว่าดังนี้

ตอนที่ ๑

ขานเอ

ขานมาชาต้อง

ไถเพลงครวญคิดขึ้นมา

เพลงสำสัไม่ลืมน

ลมเอยรยรย

หอมรสครุข่า

หอมมาสาแค่

หอมฟุ้งสุราลัษ

ลมใดพัด

ลมว่าวดาหระ

ลูกก็ชักใบแล่น

ไกลหลังไกลฝั่ง

ลูกนั่งนับปี

เอาเกาะซังเป็นเรือน

ขานให้โนเนโนโน

ทำนองเหมือนว้าวซัก

ทรหวนในหัวใจ

พี่ไปไม่ลืมน้องหนา

ยังหอมแต่รสแบ่งทา

ส่งกลิ่นพ้อมาไรไร

ลูกเกลียวไปแลหอมไกล

โคลเข้าในโรงน้องหนา

แล้วตั้งเมษขึ้นมา

พัดได้ด้วยลมหสาตัน

กลางคืนมาเป็นกลางวัน

เอาเกาะกะซังเป็นเรือน

นางทองสำลีนับเดือน

เป็นแทนที่นอนน้องหนา

ตอนที่ ๒

ถูกขงามยามดี

ชอบถูกขงร้องเชิญ

ราชครูของน้อง

มาอยู่เหนือเกล้าเกศา

มาช่วยคุ้มลมกันยา

ปานนี้ชอบยามเพราะเวลา

ดำเนินราชครูถ้วนหน้า

ล่อยแล้วให้ล่องเข้ามา

มาอยู่เหนือเกล้าเหนือผม

กันทั้งลูกลมพรมไหวด

กันทั้งผีโกลดมายา
 ละมบเข้าฝั่งไ่วริมทาง
 มากันลูกนี้ทุกที่ย่าน
 จำไว้แะชัยแะชวา
 จำให้พ่อร้องเรียกหา
 ลูกยาจะได้เห็นหน้าใคร
 ความขึ้นลูกยามาแต่ไหน
 เหมือนโยราชครูถ้วนหน้า
 ไหว้แล้วเอื่อนกลอนต่อมา
 พ่อมาค้อมหน้าค้อมหลัง
 มาค้อมลูกเมื่อนอนเมื่อนั่ง
 พ่อมาวังชัยวังชวา
 ลอยแล้วให้ล่องเข้ามา
 ดำเนินเชิญมาให้หมดสิ้น
 ขุนโหรญาโหรขุนพรานญาพราน
 ไหว้พรานเทพเดินดง
 พรานบุญพญา
 แม่นผิดแม่นพลาดตรงข้อไหน
 บรรดาราชครู
 ลูกจับเริ่มเดิมมา
 ไหว้หลวงเสนได้เป็นครูพัก
 ถัดแต่นั้นทองกันดาร
 ไหว้ตาหลวงคงคอง
 ไปรดให้รับท้าวเข้าสู่เมือง
 พ่อมาสอนศิษย์ไว้ต่างตัว
 สิบนิ้วห้าหรือคือเทียน
 ยอไหว้พระยาโถมน้ำ
 พระยาสายฟ้าฟาด
 พระยามือเหล็กพระยามือไฟ
 ไหว้ลูกของพ่อที่แทนมา
 ตาหลวงคงคอง
 เมื่อยามพ่อเป็นหลวงนาย

มากันพรายแกมยา
 มากันให้ถ้วนให้ถี่
 ละมบเข้าฝั่งไ่วริมทาง
 สิบสองหัวช้างสิบสองหัวเขียด
 ถ้าพ่อไม่มา
 เห็นหน้าแต่ท่านผู้อื่น
 ให้ลูกเหลียวหน้าไปหาใคร
 ลูกไหว้ครูพักอีกทั้งครูสอน
 ไหว้ครูสั่งสอนข้า
 มาเถิดพ่อสายสมร
 มาค้อมข้างหน้าข้างหลัง
 ราชครูของน้อง
 ราชครูของข้า
 ไหลแล้วให้เทกันเข้ามา
 ไปรดปรานเหนือเกล้าเกศา
 พระยาพรานคงเดินป่า
 เดินจ่านำหน้าราชครู
 ท้าวไทยเมตตาได้เห็นดู
 มาอยู่เบื้องซ้ายเบื้องขวา
 ไหว้ขุนศรีท้าวเป็นประธาน
 เป็นหลักนักเลงแต่โบราณ
 ไหว้ตาหลวงเสนสองเมือง
 ผมหมอไหว้ท้าววิจิตรเรือง
 ลือเลื่องความรู้ได้เล่าเรียน
 พ่อไม่คิดกลัวเพราะความเพียร
 เสถียรสถิตยอไหว้ไป
 โฉมงามพระยาลุยไฟ
 ลูกน้อยนั่งร้องกาศไป
 ไหว้ใบดาหลวงคงคอง
 ชื่อจันทร์กระยาผมหมอ
 ผมหมอหลวงชมตาจิตร
 แต่ท้าวมาไร้ความคิด

ตอนที่ ๒

คำแล้วแก้วฟ้า
คำแล้วแก้วฟ้า
มาเราค่อยจดย่อยจ้อง
รักเจ้านวลสลิม
เจ้านวลทั้งก้าน
เจ้านวลจริงจริงไม่มีใบ
ครั้นถึงลงโรงอุกยอไหว้คุณ
ศรัทธาแยมศรัทธาราม
ศรัทธาแยมศรัทธาขุ้ย
จำเดิมเริ่มมา
ถูกขามไม่รอด
แม่ศรีคงคาเป็นครุตัน
น้องแต่พ่อเทพสิงห
วันนี้วยถึงอวยพร
ได้สอนสืบสืบกันมา
มาอยู่เหนือเกล้าเกศา
ลอยแล้วให้ล่องกันเข้ามา

ปานีชอบยามพระเวลา
คำเอยลงมาไรไร
มาเราค่อยร้องค่อยไป
คือดั่งพิมพ์ทองหล่อใหม่
สะคราญเจ้านวลทั้งใบ
ขัดใจไปแล้วน้องหนา
หาหรือพ่อขุนศรีธา
โฉมงามเบิกหน้าบายดา
เอ็นดูลูกนุ้ยพูลหว่า
แม่ศรีคงคาเป็นครุตัน
ลูกจะก้มรอดก็ไม่พ้น
มารดาศรัทธาทำแค
ถ้าพ่อสมศรีรักลูกจริง
น้องแต่พ่อเทพสิงห
มาถึงมาสู่
ราชครูของน้อง
มาพร้อมเสร็จสรรพค้ำบัลไม้วัดลันทนา

ตอนที่ ๓

เล่นเรือเถิดเหวี่ยงน้อง
เล่นออกลึกไม่เห็นฝั่ง
เพื่อนบ้านเขานับปี
เอาเกาะสี่ขังมาเป็นเรือน
ครั้นลงถึงโรงอุกจะตั้งนะโม
ตั้งเยเกจิ
พระเจ้าทั้งห้า
อย่าให้ศัตรูมาเป็นลูก
พระธรรมทั้งเจ็ดคัมภีร์
พระวิมุกต์แต่งหู

กลางคืนมาเป็นกลางวัน
เอาเกาะสี่ขังมาเป็นเรือน
นวลทองสำลีเขานับเดือน
เป็นแท่นที่เรือนน้องหนา
อิติปิโสภควา
อกุศลกรรมมา
พระธรรมทั้งเจ็ดคัมภีร์
ไหว้คุณธาตุทั้งสี่
มารักษาร่างกาย
พระสังคณีแต่งตา

พระธาตุกัณฑ์
แต่งจบครบสิ้น
แต่งจุมกุกหาใจ
เมื่อแรกเริ่มเดิมมา
น้องแต่พ่อเทพสิงพร
วันนี้วยสิงอวยพร
มานอนสอนลูกอยู่พำพำ
ตื่นขึ้นลูกน้อยลืมจำ
ลืมจําราชครูถ้วนหน้า
น้ำเน่าน้ำเหือโหลมา
น้ำมันลูกสายแบ่งทา
ลูกจะทำไม้กลัดผม
ลูกจะคลายออกผม
ผมต่างพ่อร้อยซึ้งเหอ
สองแก้วพ่อร้อยซึ้งอา
พ่ออย่าตัดรักเสียให้ม้วย
พ่ออย่าตัดหลานเหมือนรานกล้วย
มาด้วยช่วยรามโนห์รา
ใครเรียกใครหาพ่ออย่าไป
เชิญทอดเข้ามาเถิดเหวยโย
ลูกชายขยายที่ให้นั่งใน
แหว่งเล่นด้วยโยน้องหนา
ลอยแล้วให้ล่องกันเข้ามา
ค่านับไหว้คัลวันหนา
มานั่งห้อมล้อมทั้งซ้ายขวา
มานั่งแห่หลังแห่หน้า
ขอแผ้วเป็นเพลงพระคาถา
โหวันางธรณีแม่ได้เป็นใหญ่
วันนี้แล้ขอคำความอภัย
ในวันนี้เล่าเจ้าแม่หนา
ลูกขอที่รามโนห์รา
ตั้งโรงมนัสเบญจา
ขอที่ตั้งโรงมโนห์รา

แต่งจุมกุกหาใจ
แต่งดินแตงน้ำสมไฟ
ครบไปในร่างกายา
แม่ศรีคงคาเป็นครุตัน
ถ้าแม่สมศรีรักลูกจริง
น้องแต่พ่อเทพสิงพร
หลับเสียลูกลืมถ้อย
ลืมถ้อยลืมคำ
พ่อตายข้างฝ่ายเหนือ
น้ำเน่าลูกสายจันทน์
กระตูกแข่งกระตูกขา
ดวงเนตรพ่อทองผมสอด
ทำไม้กลัดผม
พ่อร้อยซึ้งเหอ
พ่อร้อยซึ้งขา
พ่ออย่าตัดลูกเหมือนตัดตาล
พ่ออย่าตัดรักเสียให้ม้วย
ราชครูของข้า
เข้ามาเถิดเหวยยอด
เชิญพ่อมานั่งตรงนี้
ใครเรียกใครพาพ่ออย่าไป
ราชครูของน้อง
มาแล้วเสร็จสรรพ
โอมพร้อมมหาพร้อม
มาแล้วพรพรั่ง
ประกาศครูเท่านั้นแล้ว
โหวันางหงส์กรุงพาลี
ลูกเล่นเต็นรำบนหัวแม่
หลีกเกล้าเกศาเสียให้ไกล
นางธรณีแม่ทองตาต่ำ
ขอที่ตั้งเขียนตั้งฉัตร
ขอที่ตั้งฉัตรขอที่ตั้งโอง
โห้วพิณพิพัฒ

พี่ศรีจุฬาสัตตา
เจ็ดนางชาวฟ้า
สอดปีกสอดหาง
เจ้าไปสร่งน้ำที่ในดงดอน
คนสุดท้องเพื่อน
ไหวพรวนเทพเดินดง
ได้นางแล้วพานางมา
นำสงสารนวลน้อง
พานุกเข้าป่าไม้รังเรียง
กาโมห์กาไบ้
พาเหียงซ่อนไว้ใต้กาหลง

ทูลหัวตัวพี่ชื่อจันจุรีศรีจุฬา
ลูกสาวของท้าวทุมพร
งามเหมือนอย่างนางชีหนอน
ไปได้นายพรวนพุกษา
แก้มเกลื่อนชื่อนางมโนห์รา
ไหวพรวนคงเดินป่าจับ
พานุกเข้าป่าไม้รังเรียง
นางเหอเจ้าร้องส่งเสียง
พาเหียงซ่อนไว้ใต้กาหลง
คนเดินเข้าใกล้ให้วางง
ไปถวายพระสุนทรราชา

ข้อวินิจฉัยตำนานโนรา

จากตำนานต่างๆ ได้มีผู้พยายามวินิจฉัยหาความจริงว่าเรื่องราวที่แท้จริงของโนราเป็นอย่างไร ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ ข้อวินิจฉัยของเยียมยง สุรกิจบรรหาร และภิญญ์ จิตรธรรม ท่านทั้งสองได้นำเอาตำนานบางส่วนที่กล่าวมาตอนต้น มาพิจารณาแล้วสรุปว่า โนราเกิดขึ้นประมาณ พ.ศ.๑๘๕๘-๒๐๕๑ ที่เมืองพัทลุงเก่า คือบางแก้วในปัจจุบัน เจ้าเมืองพัทลุงครั้งนั้นคือ พระยาสายฟ้าฟาด หรือท้าวโกสินทร์ มเหสีชื่อศรีมณฑาหรืออินทรภณีย์ ทั้งสองมีโอรสชื่อเทพสิงห์ และธิดาชื่อนวลทองสำลีหรือศรีคงคา พระยาสายฟ้าฟาดได้หาราชครูให้สอนวิชาการรำรำให้แก่โอรสธิดา ผลปรากฏว่านางนวลทองสำลีรำได้ ๑๒ ท่าอย่างคล่องแคล่ว แต่ก็มีเรื่องน่าละอายเกิดขึ้น คือนางเกิดตั้งครรภ์โดยได้เสียกับพระเทพสิงห์ผู้เป็นพี่ ส่วนราชครู ๔ คน มีนายคงพมหมอ นายชม นายจิตร และนายทองกันดาร ผูกคอถ่วงน้ำในย่านทะเลสาบสงขลา ส่วนโอรสธิดา และสนมกำนัลถูกลอยแพ แต่โชคดีแพไปติดที่บ้านกะชังบนเกาะใหญ่ อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลาปัจจุบันจึงรอดชีวิต แล้วนางนวลทองสำลีก็คลอดบุตรชื่อทองอยู่ สมมติได้เสียกับนายคงพมหมอก็คลอดบุตรชื่อจันท์กระยาพมหมอเมื่อบุตรนางนวลทองสำลีโตขึ้นได้ฝึกรำรำจนมีโอกาสดำเนินเมืองพัทลุง ได้พบกับพระยาสายฟ้าฟาดๆ ก็ยกโทษให้โอรสธิดาและได้กลับเมือง และสนับสนุนให้เล่นโนราต่อไป ทั้งแต่งตั้งทองอยู่หลานชายให้เป็นขุนศรีทรา

ในการวินิจฉัยเรื่องนี้ เยียมยงได้แย้งหลักฐานที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอ้างถึงตำนานที่ได้ไปจากนครศรีธรรมราชที่ว่าขุนศรีทราถูกลอยแพไปติดเกาะกะชัง ว่าเป็นเรื่องผิดพลาดจริงๆ แล้วเกาะที่อ้างถึงคือเกาะกะชัง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเกาะใหญ่ในทะเลสาบสงขลา อนึ่ง เรื่องนี้ก็กล่าวไว้ชัดว่าเกิดขึ้นทางเมืองพัทลุง และโนราก็นิยมกันมากทั้งในดินแดนฝั่งทะเลสาบสงขลาด้านตะวันตก (คือพัทลุงปัจจุบัน) และฝั่งทะเลสาบด้านตะวันออก (คืออำเภอรโนด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาปัจจุบัน) ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันจึงเป็นเรื่องที่ไม่มีเหตุผลที่จะยกไปให้เป็นเรื่องของอยุธยา

ข้อวินิจฉัยของทเวสาโร ปรากฏในหนังสือเทพสารบรรพ ๒ พิมพ์ที่โรงพิมพ์สกุลไทย อำเภอมืองพัทลุง พ.ศ.๒๕๐๘ สรุปความว่า “โนราเป็นการรำรำสำหรับบูชาเทพเจ้า พระอิศวร พระพรหม พระนารายณ์ในศาสนาพราหมณ์”

เมื่อพราหมณ์เข้าสู่ปักษ์ใต้ จึงนำการละเล่นชนิดนี้เข้ามาด้วย เรื่องราวตามตำนานนั้นคงจะเกิดขึ้นราวสมัยพระเจ้าจันทรภาณุ เป็นช่วงที่มีการสถาปนาเมืองพัทลุงขึ้นที่บางแก้ว นามท้าวโกสินทร์ก็คือพระเจ้าจันทรภาณุนั่นเอง ที่ได้พระนามนี้ก็เพราะทรงสร้างพระแก้วมรกต อันถือเป็นสมบัติอันยิ่งใหญ่ ส่วนนางอินทรภณียผู้เป็นชายาก็คือนางอินทรีาณี นางพระยาเมืองสิงห์ซึ่งพระเจ้าจันทรภาณุได้มาเมื่อครั้งยกทัพไปตีเมืองสิงห์ กษัตริย์ทั้งสองมีโอรสชื่อเทพสิงห์หรือศรีสิงห์ มีธิดาชื่อศรีคงคา (คือนวลคำลี ผู้เขียน) ที่ได้ชื่อนี้สันนิษฐานว่าเธอคงจะประสูติกลางทะเล ตอนเสด็จกลับจากสิงห์ นางศรีคงคาผู้นี้ ตามประวัติว่าได้เสกสมรสกันเองกับบุตรเจ้านครขึ้นผู้น้อย ทำให้ท้าวโกสินทร์กริ้วมาก ประกอบกับพระเทพสิงห์ก็มีได้ทรงไฟพระทัยในการปกครองมณฑลแต่ศิลปะการฟ้อนรำพระองค์จึงส่งเนรเทศลอยแพโอรสธิดาไปพร้อมกัน แพไปติดที่เกาะสี่งษ์ในทะเลสาบสงขลา ณ ที่นั้น นางศรีคงคาได้ประสูติบุตรชื่อ “ราม” และได้ฝึกให้บุตรได้หัดรำโนรา

ต่อมาพระเจ้าจันทรภาณุทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองขนานใหญ่ทรงนิรโทษกรรมแก่โอรสธิดา พระเทพสิงห์จึงได้ครองเมืองที่เขานิพัทธ์สิงห์ ทรงเป็นแม่กองจัดสร้าง “พระธาตุสี่หังพระ” (พระธาตุสี่หังพระ อำเภอสี่หังพระ จังหวัดสงขลา) เป็นการสนองพระคุณพระบิดา และสร้างมณฑลที่กระทำมาก่อน ฝ่ายเจ้าชายรามพระเจ้าหลานเธอได้สร้างพระธาตุสี่หังพระ (วัดสัหัง ตำบลห่านโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดพัทลุง) โดยมีเจ้าอุทองและนางศรีคงคาเป็นผู้สนับสนุน จากนั้นพระเจ้าจันทรภาณุโปรดเกล้าฯ ให้มีการฉลองพระนครและพระธาตุบางแก้วซึ่งเป็นศูนย์รวมของราชธานีใหม่ ครั้งนั้นโปรดเกล้าฯ ให้มีการแสดงโนราด้วย และได้ประทานบรรดาศักดิ์แก่พระเจ้าหลานเธอเป็น “ขุนศรีศรีธา” ทั้งทรงอนุญาตให้ใช้เครื่องทรงสำหรับกษัตริย์แต่งตัวโนราได้ โนราก็ได้สืบเชื้อสายกันตั้งแต่นั้นมา

การแสดงโนรา ปัจจุบัน

บทสรุป จากตำนานและข้อวินิจฉัยข้างต้นจะเห็นว่าโนราเป็นการละเล่นที่มีมาแต่โบราณกำเนิดของการละเล่นประเภทนี้ ส่วนหนึ่งยกให้เป็นความริเริ่มของเทวดา โดยตั้งใจให้นางนวลลำลือยากินเกษรบัว แล้วให้เทพบุตรมาจุดเพื่อคิดการละเล่นชนิดนี้ขึ้น ซึ่งฟังดูแล้วเป็นเรื่องไร้เหตุผล แต่หากมองอย่างลึกซึ้งแล้ว การกล่าวเช่นนั้นก็เพื่อแสดงคุณวิเศษของโนราอย่างหนึ่ง และปกปิดความชั่วของบรรพบุรุษโนราอีกอย่างหนึ่ง แต่โนราอีกส่วนหนึ่งไม่อำพรางความผิดทางศีลธรรมของบรรพบุรุษโนรากลุ่มนี้ จึงเล่าตำนานที่ปองว่า นางนวลลำลือผิดประเวณี แต่เล่าต่างกันเป็น ๒ กลุ่มย่อย ได้แก่ ตำนานที่เป็นคำกลอนของนายช้อน ศิวยพรพราหมณ์ ว่าได้เสียกับผู้ที่ชื่ออุทอง กลุ่มหนึ่งและตำนานที่เล่าโดยนายพูน เรืองนนท์ รวมทั้งความเห็นของเยี่ยมยง สุภกิจบรรหาร ว่านางนวลลำลือได้เสียกับพระเทพสิงหซึ่งเป็นพี่น้องร่วมท้องกันมาอีกกลุ่มหนึ่ง แม้ตำนานจะผิดเพี้ยนกันก็เป็นเพียงประเด็นเล็กน้อยสาระสำคัญของความผิดของนางนวลลำลือ คือผิดประเวณีจนพระบิดาก้าวและสั่งลอยแพดังปรากฏในตำนานตรงกันทุกกระแส ส่วนสถานที่ที่แพลอยไปติดนั้นว่าเป็นเกาะสี่ซังบ้าง เกาะกะซังบ้าง ข้อนี้เห็นจะยุติได้ว่าเป็นเกาะกะซัง ในทะเลสาบสงขลาแน่นอน เพราะเกาะนี้อยู่ติดเกาะใหญ่ดังตำนาน กระแสที่ ๓ กล่าวว่า

คลื่นซัดมิ่งมิตร	ไปติดเกาะสี่ซัง
สาวน้อยร้อยซัง	เคื่องคังบิตร
จับระบำร่าร้อน	อยู่ที่ตอนเกาะใหญ่

ในตอนปลายของตำนานก็กล่าวไว้ตรงกันว่า พระบิดาของนางนวลลำลือให้อภัยโทษและให้บรรดาคักดีแก่หลานเป็นขุนศรีศรัทธา

จากตำนานทั้งหมด ตำนานที่เล่าโดยโนราวัด จันทรเรืองมีพิสดารออกไปในตอนปลาย คือนำชาดกเรื่องสุธนชาดก หรือพระสุธน-นางมโนห์ราเข้ามาผนวก ที่เป็นดังนี้เข้าใจว่า มิใช่ตำนานโนราที่มีมาแต่ดั้งเดิมคงจะเสริมเข้าทีหลังเมื่อโนรานำเอาเรื่องพระสุธนมโนห์รามาเล่น แต่เมื่อผนวกเข้าแล้ว โนราก็นับว่าเป็นเรื่องเดียวกันเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ดังที่ได้ให้พรานบุญเอาเรื่องที่ตนได้จับนางมโนห์รามาเล่นเป็นบทคล้องหงส์ และเมื่อโนราภาคครูก็ออกชื่อตัวละครต่างๆ ในเรื่องพระสุธนมโนห์ราเป็นครูโนราด้วย ได้แก่ พรานบุญ ธิดาทั้ง ๗ ของท้าวทุมพรมิพิณ พัด ศรีจรัส พัทธดา จันจรี ศรีจุฬา และมโนห์รา

จากตำนานแต่ละกระแสที่กล่าวมา โนราคณะไหนเชื่ออย่างไรรึ้นบถิยครูโนราอย่างนั้น เวลาเข้าพิธีโรงครูโนราก็จะเชิญวิญญาณครูต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในตำนานมารับเครื่องสังเวยโดยเฉพาะครูที่สำคัญๆ เช่น แม่ศรีมาลา นางนวลลำลือ พระเทพสิงห พระยาสายฟ้าพาด ขุนศรีศรัทธา และพรานบุญ เป็นต้น นอกจากนี้ตำราโนรายังอธิบายขนบนิยมและพิธีกรรมต่างๆ เกี่ยวกับโนราได้อีกทางหนึ่ง เช่น อธิบายที่มาของรำคล้องหงส์ รำแทงเข้ การเข้าโรงครูในวันพุธ และส่งครูในวันศุกร์ การผูกเสาโรงโนราหนึ่งด้วยผ้าแดง เป็นต้น ซึ่งตำนานเหล่านี้บางส่วนจะเป็นความจริงที่เล่าสืบมาหรือแต่งขึ้นให้สอดคล้องกับขนบนิยมในการเล่นโนรา ก็ยากที่จะชี้ชัดลงไปได้

โนรามีขึ้นในภาคใต้เมื่อไร ได้มีผู้วินิจฉัยไว้แล้วตอนต้น ๒ ท่าน คือ เยี่ยมยง สุรกิจบรรหาร ว่าคงระหว่าง พ.ศ.๑๘๕๘-๒๐๕๑ และเทวสารโร ว่าในสมัยสมเด็จพระเจ้าจันทรมหาญ คือประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เพราะตามหลักฐานระบุว่ากษัตริย์พระองค์นี้ได้ยกทัพไปตีลังกาเมื่อ พ.ศ.๑๗๗๓ ในที่นี้จะยึดเอาความในตำนานโนรา ตอนหนึ่งเป็นหลักการวินิจฉัยข้อความดังกล่าวว่ามีว่า

ก่อกำเนิด คราเกิดชาติรี

ปางหลังยังมี	เมื่อครั้งตั้งดิน
บิดาของเจ้า	ชื่อท้าวโกสินทร์
มารดาบุพิน	ชื่อนางอินทรกรณีย์
ครองเมืองพัทลุง	เป็นกรุงธานี
บุตรชายท่านมี	ชื่อศรีสิงห์

ข้อความนี้ กล่าวว่า “ชาติรี” หรือโนรา มีตั้งแต่เริ่มตั้งเมืองพัทลุงว่าตามนัยนี้ พัทลุงตั้งขึ้นครั้งแรกที่บางแก้ว (อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ปัจจุบัน) แต่เวลายังคลาดเคลื่อนกันอยู่ เช่น ตำนานท้องถิ่นว่าเจ้าพระยาภูมิพลกับนางเลือดขาวสร้างวัดเขียนบางแก้ว (รวมถึงบางแก้วด้วย) เมื่อ พ.ศ.๑๔๙๒ พระครูสังฆรักษ์ (เพิ่ม) ว่าพระยากรุงทองเจ้าเมืองพัทลุงสร้างวัดเขียน เมื่อเดือน ๘ ขึ้น ๕ ค่ำ จ.ศ.๓๐๑ ตรงกับ พ.ศ.๑๙๘๒ เป็นต้น และตำนานโนราเกี่ยวกับตำนานเรื่องนางเลือดขาว พระยากรุงทองก็ดูจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ฉะนั้นกำเนิดโนราจะกำหนดเวลาให้แน่นอนลงไปได้ยาก แต่คงอย่างช้าก็ช่วงปลายศรีวิชัย ดังกล่าวแล้ว